

✕

Kronika.

✕

novomeške gimnazije za šolsko leto 1893./1894. ter zbog svoje temeljitosti vzbudila v vseh stenografskih krogih največjo pozornost in priznanje. — Leta 1896. pa je isti avtor izdal zelo priročen in še popolnejši «Zaznamek okrajšav korespondenčnega pisma» na 105 straneh. Ker je Novakova zbirka v knjigotrštvu malone pošla, smo sprejeli s prijetnimi občutki jedva 16 strani broječi skromni vademecum, ki vsebuje poleg odločnih samoznakov tudi nekatere končnice, navadnejše kratice, označbe za dneve in mesece ter nekaj najbolj pogosto rabljenih okrajšav. — Pisava v prof. Robidovi zbirki se vobče strinja z Novakovo učno knjigo. Prireditelj v početku zbirke pregledno navaja one besede, ki so slične ter se prav lahko zamenjavajo. Razen besede «kraljev» na 9. strani, ki je pomotoma osenčena, je stenogram brezhiben ter po prof. Osani tudi lično izveden. Za označenje novega samoznaka za «Jugoslavija» uvaja avtor začetnokončno okrajšavo s spajanjem prvega in zadnjega zloga. Meni se vidi brzotečnejše in prikladnejše spajati začetni zlog s poslednjim zlogom ter pisati «Ju»vija». — V pridevniku «stenografičen» se je prof. Robida oddaljil od Novaka, ki izpušča «grafi» ter piše steno»čen in ne steno»ičen. Znak za sto tisoč je povzel po Magdičevem hrvatskem prenosu ter ga označuje s črtico pred ničlico navzdol, medtem ko ga piše Novak po češkem tesnopisu s črtico navzgor. Samovoljne premembe Novakovih ustaljenih oblik iz ozirov potrebne enotnosti in edinosti v slovenski stenografiji ne morem odobravati, dokler ni bodoči stenografski kongres kot edino merodajni, za presojo in ukrepe upravičeni forum razpravljal o konkretno utemeljenih izpreminjevalnih predlogih glede danes v slovenski stenografiji splošno priznanih in veljavnih Novakovih načel. — Umestno bi bilo označiti v zbirki samoznake s podčrtanjem, kakor jih loči od ostalih okrajšav prof. Jamnicky v leta 1893. prirejani zbirki «Samoznaci i pokrate hrvatske stenografije». Sicer pa Robidova zbirka kot delno nadomestilo Novakovega zaznamka okrajšav, čigar novo izdajo bi kazalo v doglednem času pospešiti, začasno ustreza svojemu namenu in bo dobro došla našim mlajšim stenografom. *Rudolf Binter.*

Mlinarjev Janez, slovenski junak ali uplemenitba Teharčanov. — Spisal po narodni pripovedki iz srede petnajstega stoletja F. Kočevar. Šesti natis. Založila Goričar & Leskovšek, Celje. 1922. 142 str.

Ta med narodom zelo priljubljena povest je izšla že v šestem natisu, kar je dobro izpričevalo njene privlačne sile, ki obstoja v spretno zamišljenem dejanju, ki mu je za podlago uplemenitba Teharčanov pred dobrimi pet sto leti. Slog spominja na naše idealizujoče pisatelje-pripovednike prejšnjega stoletja, ki so imeli navado deliti osebe kakega romana ali povesti v dva tabora črnih in belih ter so na ta način znali preprostemu čitatelju izvabiti celo solze genotja. Ker te izdaje ne kazi slab jezik, kakor «odlikuje» večino slovenskih povesti za ljudstvo, je knjiga simpatično ljudsko bërilo. *Miran Jarc.*

Kronika.

Moderna ruska lirika. V zbirki «Kniga dlja vsjeh», ki izhaja v založništvu «Misli» v Berlinu, je izšlo več zbornikov novejše ruske lirike. V celoti nam ti zvezki podajajo nekako antologijo ruske moderne od Baljmonta do najmlajših, dasiravno v nobenem zborniku ni sistema in preglednosti in se že na prvi pogled opažajo kričeče vrzeli. Najnovejših (futuristi, dadaisti) emigracija sploh ne upošteva, kar bi bilo navsezadnje odpustljivo, tudi če stara poezija ne more biti sodnik novi; manjka pa več resnejših, tudi izven Rusije znanih imen. Tako n. pr. ni niti z besedico omenjen fini erotik Igor Sjeverjanin, ki ima vzlic iskanemu

artizmu močno lirično noto. Kljub vsem nedostatom in izrednim težkočam pa so 4 zborniki ruske lirike, ki nam jih nudi omenjena zbirka, pravo bogastvo poezije: greda cvetlic, ki se po svoji slikovitosti in globoki lepoti približuje cvetličnjakom romanske poezije, zlasti francoski moderni liriki. Nek poseben čar leži v teh liričnih zbornikih; zdi se, da tudi iz najdrobnejših cvetk veje skrivnost velike revolucije, ki pretresa ruska tla in še silneje rusko dušo. Ledena rosa smrti se oprijemlje teh verzov, tu debela kakor solza, tam fina kakor najdrobnejši biserni prah. Skoraj brezupen je ruski beg od realnosti v imaginarne dežele simbolistične poezije; tam, kjer je Rus najdalje od sebe, je podoben relikviji, ki jo mati hrani po umrlem sinu. Povsod se razgalja kruta nujnost, neizbežna kakor smrt, in od vsepovsod zro votle oči apokaliptičnega okostja, ki se mu pravi: Ruska Realnost. Lirikova duša je od vseh najfinejša in zato mu je boleost najbolestnejša, krutost najkrutejša, resničnost najresničnejša. Tudi če skriva svoje oči z drhtečimi prsti in svojo bližino potaplja v mistične daljave, mu vendar resničnost privre skozi prste kakor sok iz grozda, ki ga je stisnila drobna ženska pest.

Ton prikrita groze, pritajene boleti in do dna izmerjene nižine življenja — je osnovni ton najnovejše ruske lirike in na tem tonu nastajajo najekstotičnejše melodije in najbolj ekspresionistične slike. Zato je ruska lirika na potu k osamosvojitvi in samoniklosti. Morda bo Rus odkril vrelce pesniških emocij, ko bo Evropa najbolj žejala za njimi, vračajoč se s praznimi vrči od izsušenih studencev. Mlada ruska lirika ima danes v svoji sredini tako svež in čist pojav, da jo lahko zavidajo vsi zapadnjaki, ki iščejo poti med simbolizmom in ekspresionizmom. To je Vjačeslav Ivanov. Prezgodaj umrli Blok je premalo znan, da bi v čistih vodah njegove poezije iskal zapadnjak svoj najfinejši odraz. Drugi poetje gredo za Nesmrtnimi. Miselni preobrat, ki se pripravlja v Rusiji in katerega najbolj označuje neobičajno vzrasli nagib k religioznim ekstazam, k metafizični poglobljenosti življenskega nagona, bo osvežil tudi lirične talente in prepojil ustvarjajoče duhove s tisto silo, ki jo dajejo le večne ideje, obsegajoče neskončne horizonte. Vjačeslava Ivanova in Aleksandra Bloka se je že dotaknil Puškinov «šestokrili serafim» in jima pokazal v rdečih revolučnih plamenih sledove Krista, [mističnega] sina božjega. Ruska lirika kakor tudi ruska umetnost sploh ne gre s koraki somnambule in razširjenih rok k obzorjem Absolutnega.

V omenjenih zbornikih je ta sled še rahla, neizrazita, saj dovršen del verzov poteka iz predrevolučne dobe, na drugi strani pa vrve epigoni, emigracijski pesniki, patriotski stihotvorci itd. Zato se pa metafizična linija opaža pri liriki, ki so se že iskristilizirali kot pesniške individualitete. Zbornik «Iz ruskih poetov» prinaša na slepo roko izbrane najnovejše proizvode K. Baljmonta, V. Brjusova, A. Bloka, F. Sologuba in D. Merežkovskega. Najsilnejši med njimi je Blok in zato je tudi stopil najdalje od stare obale; vendar pa tudi že ostali slutijo bodoča jutra in iztezajo roke k zarjam Absolutnega. V «Antologiji sodobne poezije» sta «večna sopotnika» Ivanov in Kuzmin. «Poezija boljševiskih dni» vsebuje večinoma proizvode emigrantov poleg Blokove «Dvanajstorice». Tu prevladuje nacionalistični ton, ki tu in tam nagloma vzkipi k preludiju vsečloveštva. Najboljši je zbornik «Poezija revolucije Moskve», ki ga je uredil pesnik Erenburg in opremil s kratkim uvodom. Tu je posebno bogato zastopan Vjačeslav Ivanov. Njegovi «Zimski soneti», ki jih je spesnil l. 1920., so globok izraz ruskega hrepenenja v mrzli zimi materialistične revolucije. Misli so vklenjene v strogo formo soneta, kakor je ruska duša zaprta v forme vsakdanjosti in neizprosne borbe z notranjim in zunanjim življenjem. A preko

x

Nove knjige.

x

pravilnosti in zaokroženosti forme se odpirajo neskončna obzorja iskanja in hrepenenja. Zima čisti zrak in drobi zemeljsko prst, da je rodovitnejša; tako pripravlja pot sejalcem. Te sejalce oznanja nova ruska umetnost. Prišli bodo kakor je prišel Mesija, ko so ga videli preroški duhovi. *B. Borko.*

Nove knjige.

Uredništvo je prejelo v oceno sledeče knjige (z zvezdico * označene so natisnjene v cirilici):

Angelinović Danko. Lattice. Pjesme. Zagreb. Hrv. štamparski zavod, d. d. 1922. 163 str. 20 Din.

Brinar Josip. Slovenska vadnica. Višja stopnja. Celje. Goričar & Leskovšek. 1922. 152 str. Broširano 14 Din.

Gvozdanović Dimitrije. Arditi na otoku Krfu. Zagreb. Hrv. štamparski zavod. 1922. 73 str. 30 Din, po pošti 2 Din več.

Koledar, komunistični za nav. leto 1922. Uredil ing. Drag. Gustinčič. Trst. Socialna Matica Ljudskega odra. 1922. 242 str.

Kozina Pavel. Pevska šola za ljudske, meščanske, srednje in glasbene šole. Ljubljana. «Jug.» 1922. VII + 59 str. 9 Din.

Kunaver Pavel. Kraški svet in njegovi pojavi. Poljudnoznanstven spis s slikami. Ljubljana. Učiteljska tiskarna. 1922. 104 str. 36 Din.

Lišće, jugoslovensko. II. preradjeno izdanje. Sakupili dr. Mirko Deanović i Niko Stipčević. Split. «Jugoslovenska Matica». 1922. 335 str.

* **Milojević Miloje.** I., II. Horske pesme. Beograd. Društvo za zaščitu jugoslovenske dece. 1920. 31 in 29 str. Zvezek po 10 Din.

Mladina, proletarska. Glasilo S. M. J. D. «Iskra». Izhaja štirinajstdnevno. Odgovorni urednik Kusold Al., Ljubljana. «Iskra». 1922. 12 str. Štev. po 2 Din.

Nauk, državljanski za obrtna učilišča. I. Obrtnik v svojem poklicu. Po K. Bergmanna naučni knjigi priredil s sodelovanjem A. Mikuša Henrik Podkrajšek. Ljubljana. Kr. zaloga šolskih knjig in učil. 1921. IV + 104. 10 Din.

Podkrajšek Henrik. Knjigovodstvo za lesne obrti. Ljubljana. Kr. zaloga šolskih knjig in učil. 1922. 346 str. Mehko vezana 26 Din, poltrdo vez. 28 Din.

Rozman Ivan. Naša bol. Nekoliko zgodovine k položaju na Koroškem. Ljubljana. Zvezna tiskarna. 1922. 65 str.

Sinclair Upton. Jimmie Higgins. Z dovoljenjem avtorja prevel Ivan Molek. Chicago, III. Lepaslovna in znanstvena knjižnica Slov. nar. podporne jednote. 1921. 481 str.

Slovnica, slovensko-angleška. Chicago, Illinois. «Književna Matica». S. N. P. I. 1922. 364 str.

Šah. Št. 1—2. I. let. Maribor. Izdaja mariborski, šahovski klub za «Jugoslovenski šahovski savez». 1922. 16 str. Za pol leta 12 Din.

Šarabon Vinko. Gospodarska geografija. Ljubljana. Jugoslovenska knjigarna. 1922. 310 str. 45 Din. (Znanstvena knjižnica, zvezek 3. in 4.)

Umetnost, slovenska. I. (Franke, Gaspari, Jakopič, Klemenčič, Sternen, Saša Šantel, Henrika Šantel, Tratnik, Vavpotič.) Ljubljana. Umetniška propaganda. 1922.

Vlahov Šimun. Misli i fantazije. (U hrvatskom i slovačkom jeziku.) Zagreb. Naklada piščeva. 1922. 31 str.

Urednikov «imprimatur» 24. oktobra 1922.